

4. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI HAKKINDA ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ (ERZİNCAN ÖRNEĞİ)*

EVALUATION OF TEACHER OPINIONS RELATING TO CURRICULUM OF FOURTH GRADE OF PRIMARY SCHOOL SOCIAL STUDIES CURRICULUM (ERZİNCAN CASE)

Hüseyin Hüsnü BAHAR**

Fatma ÖZKAYA***

Nurettin BİROL****

ÖZET

Araştırmanın amacı, İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına ilişkin öğretmen görüşlerini tespit etmek ve bu görüşlerin seçilmiş bazı değişkenlere göre değişip değişmediğini belirlemektir. Veriler Erzincan merkez ilçesi ve bağlı köylerde görev yapan 150 ilköğretim sınıf öğretmeninden elde edilmiştir. Veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu ile araştırmacılar tarafından geliştirilen değerlendirme ölçeği kullanılmıştır. Öğretmenler programı amaçlar, içerik, öğretim süreçleri, ölçme-değerlendirme ve programın geneli olmak üzere beş bölümde değerlendirmiştir. Öğretmenlerin programı genelde iyi olarak değerlendirdiği belirlenmiştir. Program ile ilgili öğretmen görüşleri öğretmenlerin cinsiyet ve görev yerine göre değişmezken, bazı alt boyutlara ilişkin görüşleri öğretmenlerin mesleki kıdem, kursa katılma ve programı inceleme durumuna göre farklı bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Öğretim programı, ilköğretim 4. sınıf, sosyal bilgiler, öğretmen görüşleri

ABSTRACT

The aim of this study was to determine of teacher opinions relating to curriculum of fourth grade of primary school social studies curriculum and to find out any differences their opinions taking into account their some features. Data were obtained from 150 primary school teachers who served in Erzincan province. The per-

* Bu çalışma 18'nci Eğitim Bilimleri Kurultayında sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr. Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, e-posta: hhhbahar@erzincan.edu.tr

*** Öğretmen, Erzincan Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi, e-posta: fatmaozkaya24@gmail.com

**** Yrd. Doç. Dr. Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, e-posta: nbirol058@hotmail.com

sonal information form and curriculum evaluated form that developed by the researchers was to collect data. Primary schools teachers was evaluated the curriculum as to objectives, content, teaching processes, measurement and evaluation with all over the curriculum. Primary school teachers were evaluated the social studies curriculum generally well. Teachers opinions relating to curriculum were not differ connect with gender and working place, but some opinions relating to sub-dimensions were differ connect with seniority, to attend the course and program review.

Key words: curriculum, primary school fourth grade, social studies, teacher opinions.

1. GİRİŞ

Öğretim programı, bir dersle ilgili öğretme-öğrenme sürecinde nele-
rin, niçin ve nasıl yer alacağını gösteren bir kılavuz, başka bir deyişle bu
nitelikte bir proje planıdır (Özçelik 1992, s. 4). Program ne, niçin, nasıl ve
ne ile sorularının meydana getirdiği temellere dayanır (Büyükkaragöz
1997). Öğretim programı hedefler, içerik, öğretme-öğrenme süreci ile ölç-
me ve değerlendirme öğelerinden oluşur (Küçükahmet 1998, s. 8-9; Terte-
miz, 1997). Demirel (2004, s. 105) bu öğeleri hedef, içerik, eğitim ve sı-
nama durumları olarak ifade etmiştir. Hazırlanan programın başarısı için
hedef, içerik, öğretme-öğrenme süreci ve değerlendirme gibi tüm öğelerin
bir bütün olarak ele alınıp geliştirilmesi gerekir (Aykaç 2007).

Bilimsel bilginin artması ile yeni bilgi ve becerilerin kazandırılması
önem kazanmış, daha çok öğretmen ve konu merkezli olan geleneksel pro-
gram anlayışları ise bu becerileri kazandırmada yetersiz kalmıştır. Bu yeter-
sizlik program geliştirme yaklaşımında önemli bir değişimin yaşanmasına
sebep olmuş, konu ve öğretmen merkezli olan program anlayışı önemini
kaybederken öğrenci merkezli program anlayışı daha da önem kazanmıştır
(Gough, 1999; Smerdon, Burkam & Lee, 1999). Bu anlayışın bir sonucu
olarak devamlı, kapsamlı ve uygulamalı bir süreç olan program geliştirme
(Varış 1988) çalışmaları hızlanmıştır. Devamlılık anlayışına ve geliştirme
gereksinimine bağlı olarak, diğer programlarda olduğu gibi, Milli Eğitim
Bakanlığınca hazırlanan ve 1998 yılından itibaren uygulanan İlköğretim
Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının da geliştirilmesine gereksinim
duyulmuştur. Bu kapsamda hazırlanan taslak program, Türkiye'nin farklı
bölgelerinde dokuz pilot ilde, 120 ilköğretim okulunda bir yıl süre ile de-
nenmiştir. Pilot uygulama sonuçlarına göre son değişiklikleri yapılan yeni
Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı diğer programlarla birlikte 2005-
2006 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır (MEB 2005). Ye-
ni programın kamuoyuna reform olarak tanıtılması ve oldukça kısa sayılabi-

lecek süre içinde hazırlanarak uygulanması programa ilişkin olarak yapılan önemli eleştirilerdendir (Bıkmaz, 2006).

Yeni programda haftada üç ders saati olarak planlanan sosyal bilgiler dersi, öğrenciyi merkeze alan “yapılandırmacı” bir yaklaşımla hazırlanmış olup, öğretmen ve öğrencinin sınıf içi ve sınıf dışı rollerinde birtakım değişiklikler öngörmektedir. Bilginin taşıdığı değeri ve öğrencinin mevcut deneyimlerini dikkate alarak hazırlanan programın, bireyin yaşama etkin katılımını, doğru karar vermesini, sorun çözmesini, eleştirel ve yaratıcı düşünmesini destekleyici ve geliştirici bir yaklaşımla ele alındığı belirtilmektedir (MEB 2005).

Sosyal Bilimler; sosyoloji, antropoloji, tarih, siyasal bilgiler, coğrafya, ekonomi gibi bilim alanlarını kapsayan bir bilgi kategorisi iken, sosyal bilgiler daha çok tarih, coğrafya, yurttaşlık bilgisi, felsefe, mantık ve ahlak alanlarına yer veren bir program kategorisidir (Varış 1988, s. 193). Sosyal Bilgiler öğretiminde içerik, genellikle Sosyal Bilimlerle ilgili olan disiplinlerden seçilmektedir. Bu yönüyle sosyal bilgilere sosyal bilimlerin öğretimi için oluşturulmuş bir alan olarak bakılabilir (Sözer 1998). Sosyal Bilgiler dersi sadece ülkemizde değil, Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Finlandiya, Danimarka, Arjantin, Yeni Zelanda gibi diğer birçok ülke eğitim programlarında da yer alan bir derstir (Yazıcı, 2009).

Sosyal Bilgiler Programının amaçlarından birisi de etkili ve sorumlu vatandaşlar yetiştirmektir. Bu amaçla Sosyal Bilgiler Programı, çeşitli sosyal bilim alanlarını çok yönlü ele almakta ve öğretmenin de konuları çok yönlü işlemesini öngörmektedir. 2005 programında kazanım olarak ifade edilen hedeflere uygun içerik belirlenmiş, eğitim durumları ve değerlendirme süreci ile ilgili olarak öğretmenlere kılavuzluk edebilecek hususlara yer verilmiştir. Programın uygulanması, öğretmenin sınıf içi uygulamaları ile ders öncesi hazırlık sürecinde temel birtakım değişikliklerin yapılmasını öngörmektedir.

Öğretmen, programın amacını gerçekleştirmek için ilgili kazanımları tek tek planlayacak, öğrencilere kazanımlar doğrultusunda uygun öğrenme yaşantıları oluşturmak üzere planlama yapacak ve kazanımların gerçekleşme durumunu kontrol edecek en önemli kişidir. Bu nedenle, programlarının uygulanmasından birinci derecede sorumlu olan öğretmenlerin programı benimsemeleri, programın etkinliği bakımından önemlidir.

Öğretim programı birbiri ile dinamik ilişkileri olan hedefler, içerik, öğretim süreçleri ile ölçme ve değerlendirme boyutlarından oluşur (Demirel 2004). Birbiri ile ilişkili dört alt boyuttan oluşan öğretim programı, planlı

çalışma sürecindeki öğretmene önemli kolaylıklar sağlar. Bu nedenle, öğretmenlerin öğretim programını ve bu programın amaçlar, içerik, öğretim süreçleri ve değerlendirme ile ilgili öğelerini iyi tanımasının yanı sıra, programın bütününe ilişkin olumlu yönelimlere de sahip olması gerekir.

Öğretim programının temel öğelerinden birisi olan hedefler, 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında “kazanımlar” olarak ifade edilmiştir. 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında 8 üniteye ve 46 kazanıma yer verilmiştir. Programda her bir ünite bir öğrenme alanı ile ilişkilendirilmiş, kazanımların gerçekleştirilmesi için toplam 108 ders saati öngörülmüştür. Sosyal Bilgiler Öğretimi Programında önceki programlardan farklı olarak içerik bölümü oluşturulmamıştır. Sadece kazanımların getirdiği bir içerik sınırlaması söz konusudur. Programının içeriği, toplumsal yaşamın tüm yönlerini kapsadığı varsayılan 8 öğrenme alanına ayrılmıştır. Bu alanlar, birbiri ile ilişkili beceri, tema ve kavramların bir bütün olarak görüldüğü yapılardır. Programdaki öğrenme alanları; “*Birey ve Toplum*”, “*Kültür ve Miras*”, “*İnsanlar, Yerler ve Çevreler*”, “*Üretim, Dağıtım ve Tüketim*”, “*Bilim, Teknoloji ve Toplum*”, “*Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler*”, “*Güç, Yönetim ve Toplum*”, “*Küresel Bağlantılar*” şeklindedir. Öğrenme alanları esnek yapıda olan ünitelerle etkinleştirilmiştir. Üniteler daha çok kazanımları gerçekleştirmeye yöneliktir. Etkinliklerin belirlenmesi işi öğretmenlere bırakılmıştır (MEB, 2005).

Yeni ilköğretim programları ile ilgili bazı araştırmalar yapılmıştır. Örneğin, 2005 Yılı İlköğretim Programları ile ilgili olarak yapılan bir araştırmada (Özpolat, Sezer, İşgör ve Sezer 2007), programlar hakkında öğretmenlerin olumlu algılayışlara sahip olduğu bulunmuş, ancak programların bazı yönlerinin öğretmenler tarafından tam olarak anlaşılmadığı, bu konuda öğretmenleri bilgilendirmek amacıyla hizmet içi eğitim seminerlerinin verilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Yapılan diğer bir araştırmada (Yazıcı ve Leblebiciler 2007), öğretmenlerin 2005 ilköğretim programlarına ilişkin görüşleri analiz edilmiş ve mesleki kıdem durumu ile görev yeri değişkenlerine göre öğretmenlerin programa ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark tespit edilmiştir.

Son yıllarda 2005 Yılı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları ile ilgili araştırmaların sayısında artış olduğu gözlenmektedir. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına ilişkin öğretmen görüşlerinin ele alındığı bir çalışmada (Aykaç 2007) öğretmenler programda hazırlanan etkinliklerin öğrenciyi aktif kılmadığı, programın bireysel ve bölgesel farklılıkları dikkate almadığı, okulların araç gereç ve fiziki donanımının yeterli olmadığı,

sınıf mevcutlarının uygun olmadığı, verilen seminerlerin yetersiz olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Yapılan diğer bir araştırmada (Doğanay ve Sarı 2008), öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının dört temel ögesi arasında en çok ölçme-değerlendirme boyutunu olumsuz bulmuş; programın genel felsefesi, anlayış ve varsayımları, uygulanabilirliği ve hizmet içi eğitim gereksinimi ise program öğelerine göre daha olumsuz bulunmuştur.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ölçme-değerlendirme araçlarını kullanma düzeyleri ile ilgili bir araştırmada (Çelikkaya, Karakuş ve Demirbaş 2010), öğretmenlerin daha çok geleneksel ölçme-değerlendirme araçlarını kullandığı, alternatif ölçme ve değerlendirme araçlarını daha az kullandıkları ve ölçme-değerlendirme sürecinde kalabalık sınıflar, maliyet ve zaman yetersizliği ile ilgili bazı sorunlar yaşadığı tespit edilmiştir. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının uygulamadaki etkililiğinin değerlendirilmesine yönelik bir araştırmasında (Gömleksiz ve Bulut 2006), il değişkeni bakımından öğretmen görüşleri arasında anlamlı fark bulunurken, sınıf, cinsiyet, mesleki kıdem, eğitim düzeyi ve sınıf mevcudu değişkenlerine göre anlamlı fark bulunamamıştır. Yapılan diğer bir araştırmada (Güven ve Alp 2008) öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın kazanımlarını olumlu algıladığı ve yeterli bulduğu tespit edilmiştir. İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirildiği farklı bir çalışmada (Yapıcı ve Demirdelen 2007) ölçme-değerlendirme, fiziki altyapı yetersizliği ve kalabalık sınıflar programın uygulanması ile ilgili sorunlar olarak görülmüştür. Başka bir araştırmada (Bulut 2006), Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın kazanım, kapsam ve değerlendirme boyutlarına ilişkin öğretmen görüşleri arasında sınıf, cinsiyet, mesleki kıdem, eğitim düzeyi ve sınıf mevcudu değişkenlerine göre fark bulunmazken, il değişkenine göre kazanım, kapsam ve eğitim durumuna ilişkin görüşlerde il değişkenine göre anlamlı fark bulunmuştur. İlköğretim 5'nci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile ilgili olarak yapılan bir çalışmada (Arslan ve Demirel 2007), programın tam olarak uygulanamadığı ve öğretmenlerin program hakkında yeterince bilgilendirilmediği tespit edilmiştir.

Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile ilgili bir çalışmada (Bulut ve Arslan 2010), programın tanıtımına yönelik olarak düzenlenen seminerlerin öğretmenlerin mesleki gelişimlerine yeterli düzeyde katkı sağlamadığı ve öğretmenlerin programı kısmen benimsedikleri belirlenmiştir. Ayrıca araştırmada, programda öngörülen kazanımlar, kapsam, eğitim durumu ve değerlendirme alt ölçeklerine ilişkin öğretmen görüşleri

arasında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Din ve Doğan'ın (2010) alışmasında, ilköğretim ikinci kademe Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın öğretmenler tarafından genel olarak olumlu karşılandığı, ancak başta ölçme-değerlendirme etkinlikleri olmak üzere yeni programın öğretmenler tarafından anlaşılıp uygulanmasında çeşitli sorunlar yaşandığı tespit edilmiştir.

Program reformu sürecinde öğretmenlerin belki de en büyük sıkıntısı ölçme ve değerlendirme alanında yaşadıkları ve yaşayacakları söylenebilir (Bıkmaz, 2006). Önceki programlarda daha çok ürün odaklı olan değerlendirme etkinlikleri öngörülürken, 2005 programında daha çok süreç odaklı değerlendirme etkinliklerinin öngörölmüş olması bunda etkili olabilir. Süreç odaklı değerlendirme etkinlikleri, geleneksel ölçme ve değerlendirme tekniklerinin yanı sıra alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin kullanılmasını gerektirmektedir. Nitekim, yapılan bir araştırmada (Gözütok, Akgün ve Karacağlu, 2005), öğretmenlerin kendilerini en yetersiz gördükleri alanın ölçme ve değerlendirme olduğu tespit edilmiştir. Alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin öğretmenler için yeni olması bunun en önemli sebepleri olarak gösterilmiştir. Diğer bir çalışmada, ölçme ve değerlendirme boyutu, 2005 programlarının uygulama sürecindeki önemli sorunlarından birisi olarak gösterilmiştir (Güven ve Demirhan İşcan, 2006).

Araştırmanın Önemi

Öğretim programının uygulanmasında en önemli görev öğretmenlere düşmektedir. Öğretmenlerin programa ilişkin görüşlerini bilmek öğretim programının değerlendirilmesi ve geliştirilmesi için de önemlidir. Yapılan bu araştırma 2005-2006 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanan ilköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına ilişkin öğretmen görüşlerini tespit etmek bakımından önemlidir. Araştırma sonuçlarının, yeni öğretim programının olumlu ve olumsuz yönlerinin belirlenmesi ve böylece daha etkili programların geliştirilmesine katkı sağlaması bakımından da önemli olduğu düşünölmektedir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına ilişkin öğretmen görüşlerini tespit etmek ve bu görüşlerin öğretmenlerin cinsiyet, mesleki kıdem, görev yaptığı yerleşim biriminin türü, programın uygulanmasına yönelik olarak açılan kursa katılıp katılmama ve programı inceleme durumuna göre değişip değişmediğini belirlemektir.

2. YÖNTEM

Araştırmada, mevcut olay ve özellikleri açıklamaya, betimlemeye çalışan survey yöntemi kullanılmıştır.

Kişisel bilgi formu ve İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programını Değerlendirme Ölçeği ile elde edilen veriler öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının amaçlar, içerik, öğretim süreçleri, değerlendirme ve programın bütününe ilişkin görüşlerini betimlemek ve açıklamak için kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu 2007-2008 öğretim yılında Erzincan il merkezi ve bağlı köylerde görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Bu öğretmenlerden, 2005 Yılı 4. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programını uygulamış veya halen uygulamakta olan 150 sınıf öğretmenine ulaşılmıştır.

Ölçme Aracı

Öğretim programının temel öğelerinden hareketle, yeni oluşturulan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında bu dört temel öğenin yeterliliğine ilişkin öğretmen görüşlerini tespit etmek üzere “İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programını Değerlendirme Ölçeği” oluşturulmuştur. Ölçek iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm; kişisel bilgilerle ilgili olup bu bölümde 6 soru vardır. İkinci bölüm öğretmenlerin 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına ilişkin görüşlerini tespit etmeye yönelik olup, 5 alt bölümden oluşmaktadır. Birinci alt bölümde bulunan 7 soru programın hedefler boyutuna ilişkindir. Programın içerik alt boyutu ile ilgili olan ikinci alt bölümde 8 soru bulunmaktadır. Üçüncü alt bölümde 11 soru olup, programın öğretim süreçleri boyutuna ilişkindir. Dördüncü alt bölümde bulunan 6 soru programın değerlendirme boyutuna ilişkindir. Son bölümde 8 soru bulunmaktadır ve bu sorular programın genelini değerlendirilmesine ilişkindir.

Ölçek oluşturulurken ilgili literatür incelenmiş ve alt boyutlar bakımından iyi bir programın sahip olması gereken bazı hususlar önermeler haline getirilmiştir. Bu şekilde oluşturulan taslak ölçeğe, ön deneme yapılarak ve uzman görüşü alınarak son şekli verilmiştir. Uygulanan ölçek beş bölümden ve toplam 40 önermeden oluşmaktadır. Öğretmenlerin ölçekte yer alan önermelerin her birini *tamamen katılıyorum* (5), *büyük ölçüde katılıyorum* (4), *kısmen katılıyorum* (3), *çok az katılıyorum* (2) ve *katılmıyorum* (1) ifadelerinden birisini kullanarak değerlendirmesi istenmiştir. Öğretmenlerin her bir önermeye ilişkin görüşleri 1 ile 5 arasında değişen bir

puana dönüştürülmüştür. Aralıkların eşit olduğu varsayımına dayanılarak, aritmetik ortalamaları değerlendirmek için olası en yüksek ve en düşük puan arasındaki fark (5-1) seçenek sayısına (5) bölünerek tespit edilmiş ve 0.80 bulunmuştur. Böylece, Tablo 1’de gösterildiği gibi, önermelerle ilgili puan ortalamalarını değerlendirmek için bulunan bu katsayılar kullanılmıştır. Her bir bölümden ve ölçeğin tamamından alınacak olan yüksek puan önermede belirtilen hususla ilgili programın yeterliliğine işaret ederken, alınacak olan düşük puanlar önermede belirtilen husus bakımından programın yetersiz olduğunu ifade etmektedir.

Tablo 1. Ortalama Puanlar İçin Değerlendirme Katsayıları

Puan aralığı	Tercih	Değerlendirme
1.00-1.80	Katılmıyorum	Pek zayıf
1.81-2.60	Çok az katılıyorum	Zayıf
2.61-3.40	Kısmen katılıyorum	Orta
3.41-4.20	Büyük ölçüde katılıyorum	İyi
4.21-5.00	Tamamen katılıyorum	Çok iyi

Tablo 2. Programın Tamamı ile Alt Boyutlarının Değerlendirilmesine İlişkin İç Tutarlılık Katsayıları (N 150)

Boyut	Madde Sayısı	İç Tutarlılık Katsayısı
Hedefler	7	.87
İçerik	8	.84
Öğretim Süreçleri	11	.92
Değerlendirme	6	.91
Programın Geneli	8	.94
Ölçeğin Tamamı	40	.97

Ölçekte yer alan önermelerin programın bir özelliğini ve toplamda programın tamamını değerlendirmeye yönelik olduğu gerçeğinden hareketle, ölçeğin ve alt ölçeklerin güvenilirliğini belirlemek üzere iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Ölçeğin tamamı ve alt boyutları için hesaplanan iç tutarlılık katsayıları madde sayısı ile birlikte Tablo 2’de gösterilmiştir. Alt boyutlar için tespit edilen iç tutarlılık katsayıları .84 ile .94 arasında de-

ğışmektedir. Ölçeğin tamamı için belirlenen iç tutarlılık katsayısı ise .97'dir.

Verilerin analizi sürecinde, birinci araştırma sorusunu cevaplandırmak için tek örneklem t-testi, ikinci araştırma sorusunu cevaplandırmak için tek yönlü ANOVA testi kullanılmıştır. ANOVA testi sonuçlarına göre anlamlı fark bulunan durumlarda farkın kaynağını tespit etmek için LSD testi kullanılmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Kazanımlarla İlgili Bulgular

Tablo 3. Kazanımlar Bölümüyle İlgili Öğretmen Görüşleri

Kod	Programın Değerlendirilmesine Yönelik Önermeler	\bar{X}	ss	Değerlendirme	
				Sıfat	Sıra
1.1.	Programda belirtilen genel amaçlar kazanımlar ile tutarlıdır.	4,10	0,77	İyi	1
1.2.	Programda belirtilen genel amaçlar konu ile tutarlıdır.	4,00	0,84	İyi	3
1.3.	Programda belirtilen genel amaçlar etkinlikler ile tutarlıdır.	3,80	1,04	İyi	6
1.4.	Üniteler için ayrılan süre belirtilen kazanımları gerçekleştirmek için yeterlidir.	3,26	1,22	Orta	7
1.5.	Kazanımlar açık ve anlaşılır şekilde ifade edilmiştir.	4,05	0,82	İyi	2
1.6.	Kazanımlar öğrencilerin aktif katılımını desteklemektedir.	3,86	0,89	İyi	4
1.7.	Kazanımlar öğrencilerin günlük yaşama uyum sağlamalarını kolaylaştıracak niteliktedir.	3,82	0,85	İyi	5
Kazanımlar Bölümü Toplam		3,84	0,92	İyi	

Programın kazanımlar bölümüne ilişkin öğretmen görüşleri ile ilgili bulgular Tablo 3'te gösterilmiştir. Ölçekte kazanımlar ile ilgili toplam yedi soru bulunmaktadır. Kazanımlar bölümünden alınan puanların ortalaması 3,84'tür. Her bir önerme ile ilgili ortalama puanlar 3,26 ile 4,10 arasında değişmektedir. Genel amaçların kazanımlar ve konularla tutarlı olduğuna, açık ve anlaşılır bir şekilde ifade edildiğine ilişkin önermeler en yüksek

puan verilen önermelerdir. Öte yandan, bu bölümde en düşük puan verilen önerme üniteler için ayrılan sürenin belirtilen kazanımları gerçekleştirmek için yeterli olduğuna ilişkin önermedir (3,26 puan).

3.2. İçerikle İlgili Bulgular

İçerik bölümüyle ilgili öğretmen görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 4'te gösterilmiştir. Programın içerik bölümü ile ilgili toplam sekiz soru bulunmaktadır. Öğretmenlerin bu sorulara yönelik değerlendirmeleri Tablo 4'te gösterilmiştir. Öğretmenler Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programını iyi (3.76) olarak değerlendirmişlerdir.

Tablo 4. İçerik Bölümüyle İlgili Öğretmen Görüşleri

Kod	Programın Değerlendirilmesine Yönelik Önermeler	\bar{X}	ss	Değerlendirme	
				Sıfat	Sıra
2.1.	İçerik günceldir.	4,09	0,87	İyi	1
2.2.	Gereksiz konu tekrarları yapılmamıştır.	3,56	1,08	İyi	7
2.3.	Konular çok geniş alınmıştır.	3,55	1,11	İyi	8
2.4.	Konuların sıralanışı yakından uzağa ilkesine uygundur.	3,85	1,00	İyi	4
2.5.	İçerik öğrenci seviyesine uygundur.	3,88	0,91	İyi	2
2.6.	İçerik günlük yaşamda işe yarayacak bilgiler içerir.	3,87	0,96	İyi	3
2.7.	İçerik öğrencilerin ilgilerine uygundur.	3,66	0,91	İyi	5
2.8.	İçerik öğrencilerin derse katılımını olumlu yönde etkilemektedir.	3,63	1,03	İyi	6
İçerik Bölümü Toplam		3,76	0,98	İyi	

3.3. Öğretim Süreçleriyle İlgili Bulgular

Öğretim süreçleriyle ilgili öğretmen görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 5'te gösterilmiştir. Öğretim süreçleri ile ilgili üçüncü bölümde on bir önermeye yer verilmiştir. Bu bölümdeki önermeler için tespit edilen puan ortalaması 3.55'tir.

Tablo 5. Öğretim Süreçleri Bölümüyle İlgili Öğretmen Görüşleri

Kod	Programın Değerlendirilmesine Yönelik Önermeler	\bar{X}	ss	Değerlendirme	
				Sıfat	Sıra
3.1.	Konuların öğretimi ile ilgili okul- sınıf içi etkinlikler yeterlidir.	3,68	1,05	İyi	4
3.2.	Konuların öğretimi ile ilgili okul dışı etkinlikler yeterlidir.	3,37	1,02	Orta	9-10
3.3.	Okul içi etkinliklerin nasıl uygulanacağı ile ilgili bilgiler yeterlidir.	3,58	0,90	İyi	6-7
3.4.	Okul dışı etkinliklerin nasıl uygulanacağı ile ilgili bilgiler yeterlidir.	3,44	0,95	İyi	8
3.5.	Etkinlikler öğrencilerin derslere katılımını destekler niteliktedir.	3,77	0,90	İyi	2
3.6.	Öğretim yöntemleri ile ilgili açıklamalar yeterlidir.	3,71	0,93	İyi	3
3.7.	Öğretim araç-gereçleri ile ilgili açıklamalar yeterlidir.	3,60	0,90	İyi	5
3.8.	İşleniş ile ilgili verilen örnekler öğretmene yardımcı olmaktadır.	3,78	1,06	İyi	1
3.9.	İşleniş ile ilgili verilen örneklerin sayısı yeterlidir.	3,58	0,97	İyi	6-7
3.10.	Önerilen araç-gereçler ulaşılabilir niteliktedir.	3,13	1,13	Orta	11
3.11.	Önerilen araç-gereçler kullanılabilir niteliktedir.	3,37	1,04	Orta	9-10
Süreç Bölümü Toplam		3,55	0,99	İyi	

3.4. Değerlendirme Bölümü ile İlgili Bulgular

Değerlendirme bölümünde altı önermeye yer verilmiştir. Bu önermelerle ilgili sonuçlar Tablo 6'da verilmiştir. Değerlendirme bölümündeki önermelerde belirtilen hususlardan beşi iyi düzeyde bulunurken bir önermede belirtilen husus (4.3) orta düzeyde bulunmuştur. Değerlendirme bölümü genelde iyi düzeyde bulunmuştur. Değerlendirme bölümünde yer alan önermelere öğretmenlerin verdiği puanların ortalaması 3.53 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 6. Değerlendirme Bölümüyle İlgili Öğretmen Görüşleri

Kod	Programın Değerlendirilmesine Yönelik Önermeler	\bar{X}	ss	Değerlendirme	
				Sıfat	Sıra
4.1.	Öğrenci başarısını ölçmeye yönelik etkinlikler yeterlidir.	3,52	1,09	İyi	4
4.2.	Öğrenci başarısının değerlendirilmesi ile ilgili etkinliklerin nasıl yapılacağı hakkında bilgiler yeterlidir.	3,48	1,02	İyi	5
4.3.	Önerilen ölçme-değerlendirme etkinlikleri belirtilen sürelerde yapılabilir.	3,38	1,09	Orta	6
4.4.	Önerilen ölçme ve değerlendirme etkinlikleri uygulanabilir niteliktedir.	3,57	1,00	İyi	2
4.5.	Ölçme ve değerlendirme ile ilgili etkinlikler açık ve anlaşılır bir şekilde ifade edilmiştir.	3,64	0,94	İyi	1
4.6.	Program, ölçme ve değerlendirme etkinliklerinde öğretmene yeterince yardımcı olmaktadır.	3,56	1,05	İyi	3
Değerlendirme Bölümü Toplam		3,53	1,03	İyi	

3.5. Programın Geneline İlişkin Bulgular

Programın geneli ile ilgili sekiz önermeye yer verilmiştir. Öğretmenlerin programın geneline ilişkin değerlendirmeleri Tablo 7’de verilmiştir. Bu bölümde programın geneli ile ilgili olarak önermelerde belirtilen hususlar iyi olarak değerlendirilmiştir.

Öğretmenlerin programın geneli ile ilgili olarak verilen önermelerde belirtilen hususlar için takdir ettikleri puanların ortalaması 3.82 olarak bulunmuştur.

Tablo 7. Programın Bütünüyle İlgili Öğretmen Görüşleri

Kod	Programın Değerlendirilmesine Yönelik Önermeler	\bar{X}	Ss	Değerlendirme	
				Sıfat	Sıra
5.1.	Program, yeterince açık ve anlaşılırdır.	3,87	0,90	İyi	4
5.2.	Program, öğretmene yardım edecek niteliktedir.	3,89	0,91	İyi	2
5.3.	Program, öğrenci gelişim düzeyine uygundur.	3,79	0,96	İyi	5-6
5.4.	Program, öğrenci ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeydedir.	3,62	0,92	İyi	8
5.5.	Program, bilimsel ve teknolojik gelişmelere uygundur.	3,78	0,95	İyi	7
5.6.	Programın bölümleri birbiri ile tutarlıdır.	3,95	0,82	İyi	1
5.7.	Program, 4. sınıftaki diğer derslerin öğretim programları ile tutarlıdır.	3,88	0,84	İyi	3
5.8.	Program, alt ve üst sınıf programları ile tutarlıdır.	3,79	0,89	İyi	5-6
Program Geneli Toplam		3,82	0,90	İyi	

3. 6. Cinsiyete İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin programla ilgili görüşlerinin cinsiyete göre değişip değişmediğini belirlemek için yapılan bağımsız örnek t-testi sonuçları Tablo 8’de gösterilmiştir. Test sonuçlarına göre öğretmenlerin kazanımlar, içerik, öğretim süreçleri, ölçme-değerlendirme, programın geneline ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre değişmediği bulunmuştur.

Tablo 8. Programla İlgili Görüşlerin Cinsiyete Göre Bağımsız Örnek t-testi Sonuçları

Bölümler	Kadın (48)		Erkek (101)		T	sd	p
	\bar{X}	ss	\bar{X}	ss			
Kazanımlar	3,72	0,63	3,79	0,73	-,612	147	,541
İçerik	3,68	0,64	3,67	0,78	,089	147	,929
Öğretim Süreçleri	3,53	0,79	3,48	0,81	,340	147	,735
Ölçme ve Değerlendirme	3,38	0,91	3,54	0,90	1,067	147	,288
Programın Genel	3,78	0,82	3,79	0,82	-,103	47	,918
Toplam	3,62	0,66	3,65	0,70	-,216	47	,829

3.7. Mesleki Kıdeme İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin mesleki kıdem durumuna göre programın kazanımlar bölümüne ilişkin görüşleri tek yönlü ANOVA testi ile analiz edilmiş ve sonuçlar LSD testi sonuçları ile birlikte Tablo 9 ve Tablo 10'da gösterilmiştir. Mesleki kıdem durumu 0-5 yıl (A), 6-10 yıl (B), 11-15 yıl (C), 16-20 yıl (D) ve 16 yıldan fazla (E) olmak üzere beş grupta ele alınmıştır. Üç önerme ile kazanımlar bölümünün tamamına ilişkin öğretmen görüşlerinin mesleki kıdem durumuna göre farklı olduğu belirlenmiştir. Önermelere ilişkin puanların 1.2., 1.3. ve 1.7. numaralı önermelerde farklı olduğu bulunmuştur. LSD testi sonuçlarına göre, 1.2. numaralı önermede A grubu öğretmenler ile D ve E grubu öğretmenlerin, 1.3. numaralı önermede A grubu öğretmenlerle B, C, D ve E grubu öğretmenlerin, 1.7. numaralı önermede A grubu öğretmenlerle C, D ve E grubu ve B grubu öğretmenlerle D grubu öğretmenlerin puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Toplam puanda ise A grubu öğretmenlerin puanları ile B, D ve E grubu öğretmenlerin puanları arasındaki fark anlamlıdır. Fark bulunan önermeler ile toplam puan düzeyinde A grubu öğretmenlerin daha düşük puanlar takdir ettiği tespit edilmiştir.

Tablo 9. Programla İlgili Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Kıdem Durumuna Göre Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Bölümler	0-5 Yıl (A) N: 31		6-10 Yıl (B) N: 30		11-15 Yıl (C) N: 27		16-20 Yıl (D) N: 20		20 + Yıl (E) N: 42		p	LSD	
	\bar{X}	ss	\bar{X}	ss	\bar{X}	ss	\bar{X}	ss	\bar{X}	ss			
Kazanımlar	3,46	0,74	3,83	0,68	3,76	0,73	4,11	0,54	3,81	0,64	3,031	0,020*	0-5 ile 6-10, 16-20 ve 20+
İçerik	3,48	0,76	3,70	0,59	3,73	0,58	3,91	0,76	3,66	0,87	1,150	,335	-
Öğretim Süreçleri	3,14	0,77	3,52	0,63	3,49	0,74	3,73	0,91	3,64	0,86	2,363	,056	-
Ölçme-Değerlendirme	3,17	0,86	3,48	0,87	3,46	0,76	3,83	0,80	3,58	1,04	1,832	,126	-
Programın Genelî	3,48	0,82	3,84	0,60	3,77	0,71	4,16	0,81	3,81	0,93	2,300	,062	-
Toplam	3,34	0,69	3,67	0,59	3,64	0,61	3,93	0,66	3,70	0,73	2,673	,034*	0-5 ile 16-20 ve 20+

*p < .05

**p < .01

3.8. Görev Yerine İlişkin Bulgular

Tablo 11. Programla İlgili Görüşlerin Görev Yerine Göre Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Bölümler	Köy (39)		Belde (29)		İl (82)		F	p
	\bar{X}	ss	\bar{X}	ss	\bar{X}	ss		
Kazanımlar	3,73	0,76	3,58	0,75	3,86	0,63	1,778	,173
İçerik	3,70	0,62	3,61	0,59	3,69	0,83	,155	,857
Öğretim Süreçleri	3,43	0,60	3,38	0,70	3,57	0,91	,833	,437
Ölçme ve Değerlendirme	3,44	0,75	3,16	0,88	3,63	0,96	3,049	,050
Programın Genel	3,72	0,65	3,73	0,70	3,83	0,91	,306	,737
Toplam	3,60	0,59	3,50	0,62	3,71	0,74	1,097	,337

Programa ilişkin öğretmen görüşlerinin görev yerine göre tek yönlü ANOVA testi sonuçları Tablo 11’de verilmiştir. Öğretmenlerin görev yerlerine göre, program ile ilgili görüşleri arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir. Köy, belde ve il merkezinde görev yapan öğretmenlerin programa ilişkin görüşlerinin benzer olduğu bulunmuştur.

3.9. Kursa Katılma Durumuna İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin programa ilişkin görüşlerinin kursa katılma durumuna göre bağımsız örnek t-testi sonuçları Tablo 12’de gösterilmiştir. Kursa katılma durumuna göre, kazanımlar bölümüne ilişkin öğretmen görüşlerinin farklı olduğu, diğer bölümlere ilişkin öğretmen görüşleri arasında anlamlı bir farkın olmadığı bulunmuştur. Kursa katılan öğretmenlerin kazanımlar bölümüne ilişkin değerlendirmelerinin kursa katılmayanlara göre daha olumlu olduğu bulunmuştur.

Tablo 12. Programla İlgili Görüşlerin Kursa Katılma Durumuna Göre Bağımsız Örnek t-testi Sonuçları

Bölümler	Katılan (109)		Katılmayan (38)		t	sd	p
	\bar{X}	ss	\bar{X}	ss			
Kazanımlar	3,84	0,64	3,56	0,79	2,185	145	,031*
İçerik	3,70	0,73	3,59	0,76	,820	145	,413
Öğretim Süreçleri	3,55	0,81	3,36	0,79	1,211	145	,228
Ölçme ve Değerlendirme	3,50	0,88	3,44	1,00	,376	145	,708
Programın Geneli	3,84	0,81	3,64	0,83	1,290	145	,199
Toplam	3,68	0,66	3,51	0,73	1,334	145	,184

* p < .05

3.10. Programı İnceleme Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 13. Programla İlgili Görüşlerin Programı İnceleme Durumuna Göre Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Bölümler	Ayrıntılı İnceleyen Aİ (32)		İnceleyen İ (99)		Biraz İnceleyen Bİ (19)		F	p
	\bar{X}	ss	\bar{X}	ss	\bar{X}	Ss		
Kazanımlar	4,00	0,68	3,77	0,63	3,40	0,89	4,811	,009*
İçerik	3,65	0,93	3,72	0,63	3,47	0,87	,932	,396
Öğretim Süreçleri	3,70	1,05	3,46	0,68	3,35	0,89	1,435	,241
Ölçme ve Değerlendirme	3,61	1,15	3,49	0,78	3,28	1,06	,812	,446
Programın Geneli	3,88	1,00	3,83	0,68	3,41	1,00	2,367	,097
Toplam	3,77	0,85	3,64	0,57	3,39	0,86	1,899	,153

* p < .05 LSD: Aİ-Bİ, İ-Bİ

Öğretmenlerden ilköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programını inceleyip incelemediklerini verilen üç seçenektan birisini kullanarak belirtmeleri istenmiştir. Öğretmenlerden 32'si programı ayrıntılı ola-

rak incelediğini belirtirken, 99 öğretmen sadece incelediğini, 19 öğretmen ise biraz incelediğini belirtmiştir. Öğretmenlerin programa ilişkin görüşlerinin, programı inceleme durumuna göre tek yönlü ANOVA testi ile LSD testi sonuçları Tablo 13’te gösterilmiştir. Programı inceleme durumuna göre öğretmenlerin kazanımlar bölümüne ilişkin görüşleri farklılaşırken, programın incelenen diğer bölümlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farkın olmadığı bulunmuştur. Programı ayrıntılı olarak inceleyen (Aİ) ve inceleyen (İ) öğretmenlerin programı biraz inceleyen (Bİ) öğretmenlerden daha olumlu değerlendirdiği görülmüştür.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Sınıf öğretmenleri, İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki genel amaçların konular, kazanımlar ve etkinliklerle tutarlı olduğu görüşüne büyük ölçüde katılmaktadırlar. Kazanımlarla ilgili elde edilen bu bulgu, Aykaç’ın (2007) kazanımlarla uygulanan etkinliklerin birbiri ile örtüşmediğine ilişkin olarak elde edilen bulgulardan farklıdır. Mevcut araştırmada öğretmenler kazanımların açık ve anlaşılır bir şekilde ifade edildiği, öğrencilerin aktif katılımını desteklediği, öğrencilerin günlük yaşama uyum sağlamalarını kolaylaştırıcı nitelikte olduğu fikrine de büyük ölçüde katılmaktadırlar. Bu bulgular Gömleksiz ve Bulut’un (2006) bulguları ile benzerlik göstermektedir. Öğretmenler bu araştırmada ayrıca, üniteler için ayrılan sürenin kazanımları gerçekleştirmek için yeterli olduğu düşüncesine ise orta düzeyde katılım göstermektedirler.

Kazanımlar bölümünde, programda belirtilen amaçların, kazanımlar ve konuyla tutarlı olduğuna, kazanımların öğrencilerin günlük yaşama uyum sağlamalarını kolaylaştıracak nitelikte olduğuna ilişkin önermeler en olumlu bulunan önermelerdir. İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına ilişkin öğretmen görüşleri ile ilgili olarak yapılan araştırmada (Yapıcı ve Demirdelen 2007), öğretmenlerin yaklaşık dörtte biri kazanımlar ile etkinliklerin tutarlı olduğu görüşündedirler. Aynı araştırmada, öğretmenlerin % 70’i etkinlikleri yapmak için zamanın yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Bu araştırmada ise, üniteler için ayrılan sürenin belirtilen kazanımları gerçekleştirmek için yeterli olduğuna ilişkin önermeler bölümünde en az olumlu bulunan önermedir.

Öğretmen görüşlerine başvuru ikinci program boyutu içeriktir. Öğretmenlerin içerik bölümüne ilişkin değerlendirmeleri programın içeriğinin “iyi” olduğu yönündedir. İçeriğin güncelliği, öğrenci seviyesine uygunluğu, günlük yaşamda işe yarar bilgiler içerdiğine ilişkin ifadeler sırası ile

bu bölümde en yüksek puan alan ifadelerdir. Öte yandan konuların çok geniş alınması, gereksiz konu tekrarlarının yapılmaması, öğrencilerin derse katılımını olumlu yönde etkilediğine ilişkin ifadeler ise bu bölümde en düşük puan alan ifadelerdir.

Öğretim süreçleri bölümünde üç önermede belirtilen hususlar orta düzeyde görülürken sekiz önermede belirtilen hususlar iyi olarak bulunmuştur. İşlenişle ilgili verilen örneklerin öğretmene yardımcı olduğuna, etkinliklerin öğrencilerin derslere katılımını destekler nitelikte olduğuna ve öğretim yöntemleri ile ilgili açıklamaların yeterli olduğuna ilişkin önermeler bu bölümde en olumlu bulunan önermelerdir. Konuların öğretimi ile ilgili okul dışı etkinliklerin yeterli olduğuna, önerilen araç-gereçlerin ulaşılabilir ve kullanılabilir nitelikte olduğuna ilişkin önermeler ise bu bölümde en düşük puan alan önermelerdir. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına yönelik öğretmen görüşlerinin araştırıldığı bir çalışmada (Aykaç 2007) öğretmenler okulların araç, gereç ve fiziki donanımlarını yeni programı uygulamak için yeterli bulmamıştır.

Programın değerlendirme bölümünde ise bir önermede belirtilen husus orta düzeyde, diğer beş önermede belirtilen hususlar ise iyi düzeyde bulunmuştur. Ölçme ve değerlendirme ile ilgili etkinliklerin açık ve anlaşılır bir şekilde ifade edildiğine, etkinliklerin uygulanabilir nitelikte olduğuna ve öğretmene yeterince yardımcı olduğuna ilişkin ifadeler bu bölümde en yüksek puan alan ifadelerdir. Öğrenci başarısını ölçmeye yönelik etkinliklerin yeterli olduğuna, öğrenci başarısının değerlendirilmesiyle ilgili etkinliklerin nasıl yapılacağı hakkında bilgilerin yeterli olduğuna ve ölçme-değerlendirme etkinliklerinin belirtilen sürülürde yapılabileceğine ilişkin ifadeler bu bölümde en düşük puan alan ifadelerdir. Yeni programlar yapılandırmacı anlayışa göre hazırlanmıştır. Önceki programlarda sonuca yönelik olarak sınama durumları, yapılandırmacı anlayışa göre hazırlanan programda sürece yönelik olarak hazırlanmaktadır (Erdem ve Demirel 2002, MEB 2005). Bu nedenle öğretmenler geleneksel ölçme ve değerlendirme araçlarını kullanmanın yanı sıra alternatif ölçme ve değerlendirme araç ve yöntemlerini de kullanmak zorundadır. Öğretmen görüşlerinde bu değişikliklerin olumlu ve olumsuz etkisi olabilir.

Programın geneli öğretmenler tarafından iyi bulunmuştur. Programın bölümlerinin birbiri ile tutarlı olduğuna, öğretmene yardım edecek nitelikte olduğuna ve 4. sınıftaki diğer derslerin öğretim programları ile tutarlı olduğuna ilişkin önermeler bu bölümde en yüksek puan alan önermelerdir. Programın bilimsel ve teknolojik gelişmelere uygun olduğuna, öğrenci

ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeyde olduğuna ilişkin önermeler ise bu bölümde en düşük puan alan önermelerdir.

Programın geneli ile ilgili ölçekte belirtilen hususlar iyi olarak görülmektedir. Bu bulgu, sınıf öğretmenlerinin yeni ilköğretim programlarına ilişkin görüşlerinin incelendiği araştırma (Özpolat, Sezer, İsgör ve Sezer 2007) sonuçları ile tutarlıdır. Söz konusu araştırmada sınıf öğretmenleri yeni ilköğretim programlarını olumlu algılamış ve programı uygulanabilir bulmuştur.

Öğretmenlerin İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına ilişkin değerlendirmeleri, daha önce bu konuda yapılan bazı araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir (Gömleksiz ve Bulut 2006; Doğanay ve Sarı 2008).

Programların uygulanmaya başlandığı ilk yıllarda yapılan bazı eleştiriler (Aykaç 2007) gerekli alt yapı ve koşullar yeterli oranda sağlanmadan hızlı bir şekilde uygulamaya konulan eğitim programının uygulanması sırasında, okul binası, materyal ve araç-gereçlerin yeterliliği ile ilgilidir. Ancak, aradan geçen süre içinde, bu hususlarla ilgili tereddütler olmakla birlikte, araştırmanın yapıldığı örneklem açısından belirtilen bu hususların büyük bir sorun olarak görülmediği de anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerin programla ilgili görüşleri cinsiyete göre değişmemektedir. Öğretmenlik özel bir ihtisas mesleğidir. Meslek elemanlarının mesleki bir konu ile ilgili yaptıkları değerlendirmelerde cinsiyete yönelik bir farkın bulunmaması olumlu karşılanabilir. Programın erkek ve kadın öğretmenler tarafından benzer şekilde algılandığının bir kanıtı olarak değerlendirilebilir.

Öğretmenlerin mesleki kıdem durumuna göre programa ilişkin görüşleri kazanımlar bölümü ile toplamda farklılaşırken, içerik, öğretim süreçleri, ölçme-değerlendirme ve programın genelinde anlamlı bir fark göstermemektedir. Mesleki kıdemi fazla olan öğretmenlerin değerlendirmeleri mesleki kıdemi az olan öğretmenlerden daha olumludur. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı eski programın aksine, öğrenciyi merkeze alan ve öğrenci etkinliklerine dayanan bir anlayışla hazırlanmıştır (MEB 2005). Diğer bir deyimle, mesleki kıdemi fazla olan öğretmenler yıllarca uyguladığı ve alıştığı programdan farklı bir anlayışla hazırlanan programı uygulamak durumundadır. Ancak yine de mesleki kıdem durumuna göre öğretmenlerin programa ilişkin değerlendirmelerinin farklı olmadığı bulunmuştur.

Öğretmenlerin programa ilişkin görüşleri görev yerlerine göre anlamlı fark göstermez. Köyde, beldede veya il merkezinde görev yapan öğretmenlerin programa ilişkin değerlendirmeleri paralellik göstermektedir.

Doğanay ve Sarı'nın (2008) yaptığı çalışmada, öğretmenler kazanımların daha çok kent yaşam koşulları dikkate alınarak hazırlandığı görüşündedirler. Kazanımların köy yaşam koşullarını yeterince dikkate almaması, kırsal kesimde ve birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin işini zorlaştırabilir. Ancak yine de görev yerine göre öğretmenlerin programa ilişkin görüşleri arasında fark bulunmamıştır.

Yapılan bazı çalışmalarda (Yapıcı ve Leblebiciler 2007, Doğanay ve Sarı 2008, Güven 2008) programın değerlendirme boyutu öğretmenlerin en olumsuz görüşlere sahip olduğu bölümlerden birisi olarak bulunmuştur.

Sonuç olarak öğretmenlerin İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programını olumlu karşıladığı söylenebilir. Ancak, programlar müstakil sınıflar için hazırlanmıştır. Köy okullarının bir kısmı birleştirilmiş sınıf olduğundan, hazırlanan programın bu okullarda uygulanması programın her boyutunda uygulayıcı olan öğretmene çeşitli zorluklar çıkarabilir. Görüş ayrılığının bir kısmı bu farklılıktan kaynaklanabilir.

KAYNAKÇA

- Arslan, A. ve Demirel, Ö. (2007). İlköğretim 5'nci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Yeni Öğretim Programının Değerlendirilmesi, *Milli Eğitim*, 175, 198-209.
- Aykaç, N. (2007). İlköğretim sosyal bilgiler dersi eğitim-öğretim programına yönelik öğretmen görüşleri, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (22), 46-73. www.esosder.org
- Büyükkaragöz, S. (1997). Program Geliştirme Kaynak Metinler, Konya: Kuzucular Ofset.
- Bulut, İ. ve Arslan, S. (2010). İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Uygulamadaki Etkinliğinin Değerlendirilmesi, *International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, Antalya, 367-379.
- Bulut, İ. (2006). Yeni İlköğretim Birinci Kademe Programlarının Uygulamadaki Etkinliğinin Değerlendirilmesi, *Yayımlanmamış Doktora Tezi*, Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çelikkaya, T., Karakuş, U. ve Demirbaş, Ç. (2010). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ölçme-Değerlendirme Araçlarını Kullanma Düzeyleri ve Karşılaştıkları Sorunlar, *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (1), 57-76.

- Demirel, Ö. (2004). Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme, Ankara: Pegem A Yayınevi.
- Dinç, E. ve Doğan, Y. (2010). İlköğretim İkinci Kademe Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Uygulanması Hakkında Öğretmen Görüşleri, Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi, 1 (1), 17-49.
- Doğanay, A. ve Sarı, M. (2008). Öğretmen gözüyle yeni sosyal bilgiler programı: Adana ilinde bir araştırma, İlköğretim Online, 7 (2), 468-484. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>
- Erdem, E. ve Demirel, Ö. (2002). Program geliştirmede yapılandırmacılık yaklaşımı, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 23, 81-87.
- Gough, N. (1999). Globalization and school curriculum change: locating a transnational imaginary, Journal of Educational Policy, 14 (1), 73-84.
- Gömleksiz, M. N. ve Bulut, İ. (2006). Yeni sosyal bilgiler dersi öğretim programının uygulamadaki etkililiğinin değerlendirilmesi, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 47, 393-421.
- Gözütok, D., Akgün, Ö. E. ve Karacaoğlu, Ö. C., (2005). Yeni ilköğretim programlarının uygulanmasına öğretmenlerin hazırlanması, 14-16 Kasım 2005 eğitimde yansımalar: VIII, Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu Bildiri Kitabı, Kayseri, 17-41.
- Güven B. ve Alp, S. (2008). Yeni sosyal bilgiler dersi öğretim programının kazanımlarına yönelik öğretmen görüşleri, Milli Eğitim, 177, 153-165.
- Güven, İ., Demirhan İşcan, C. (2006). Yeni ilköğretim programlarının basına yansımaları, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını, 39 (2), 95-123.
- Bıkmaz, F. H. (2006). Yeni ilköğretim programları ve öğretmenler, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 39 (1). 97-116.
- Küçükahmet, L. (1998). Öğretim İlke ve Yöntemleri, İstanbul: Alkım Kitabevi.
- MEB. (2005). Sosyal Bilgiler 4-5. Sınıflar Öğretim Programı ve Klavuzu, http://ttkb.meb.gov.tr/ogretmen/modules.php?name=Downloads&d_op=viewdownload&cid=74&min=20&orderby=titleA&show=10 , 23.02.2009 tarihinde indirildi.
- Smerdon, B. A., Burkam, D. T. & Lee, V. E. (1999). Access to constructivist and didactic teaching: who gets it?, where is it practiced?, Teachers College Record, 101, 5-34
- Özçelik, D. A. (1992). Eğitim programları ve öğretim-genel öğretim yöntemi, Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Özpolat, A. R., Sezer, F., İşgör, İ. Y. ve Sezer, M. (2007). Sınıf öğretmenlerinin yeni ilköğretim programına ilişkin görüşlerinin incelenmesi, Milli Eğitim, 174, s. 206-213.
- Sözer, E. (1998). Sosyal bilimler kapsamında sosyal bilgilerin yeri ve önemi, (Ed. Gürhan Can). Sosyal Bilgiler Öğretimi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayını, 1-8.

-
- Tertemiz, N. (1997). Eğitimde program geliştirme, (Ed. Leyla Küçükahmet) Eğitim Bilimine Giriş, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Varış, F. (1988). Eğitimde Program Geliştirme Teori ve Teknikler, Ankara: A. Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını.
- Yapıcı, M. ve Demirdelen, C. (2007). İlköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri, İlköğretim Online, 6(2), 204-212 [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>
- Yapıcı, M. ve Leblebiciler, N. H. (2007). Öğretmenlerin yeni ilköğretim programına ilişkin görüşleri, İlköğretim Online, 6(3), 480-490 [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>
- Yazıcı, K. (2009). Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Bu Programın Türkiye'deki Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ile Karşılaştırılması, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 22, 423-435.

* * * *